

Ἄλλά, ἐπιφέρουσιν ἄλλοι, διότι ἀφηρέθη οὕτως ἀπὸ τοῦ διηγήματος ἅπαν τὸ ποιητικὸν αὐτοῦ ἔνδυμα, κατέστη ἄρα γε διὰ τοῦτο τὸ διηγούμενον βέβαιον, θετικόν, ἱστορικόν; Ἡ ἱστορικὴ ἐπιστήμη δὲν θεωρεῖ σήμερον ὡς βέβαια καὶ θετικὰ εἰμὴ ὅσα δύναται νὰ κυρωθῶσι διὰ συγχρόνων μαρτύρων ἢ διὰ συγχρόνων μνημείων. Μνημείον ἀναγόμενον εἰς τὸν τρωικὸν πόλεμον καὶ ἀνατρέχον μέχρι τῆς ἐποχῆς εἰς ἣν οὗτος ἀποδίδεται δὲν ὑπάρχει σήμερον καὶ οὐδὲ ἐπὶ Θουκυδίδου ὑπῆρχεν. Ὁ μόνος τούτου μάρτυς ἦτο ὁ Ὅμηρος· ἀλλ' ὁ Ὅμηρος ἦτο πολλὰς ἑκατονταετηρίδας μεταγενέστερος τῶν παρ' αὐτοῦ ὑμνηθέντων ἡρώων καὶ ἀθλῶν. Εἶναι ἀληθές ὅτι εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐπεκράτει γενικὴ πεποιθήσις περὶ τῆς ὑπάρξεως τοῦ τρωικοῦ πολέμου, ἀλλ' οἱ Ἕλληνες ἐπίστευον ὁμοίως εἰς ὅλας αὐτῶν τὰς μυθικὰς παραδόσεις. Καὶ ἔπειτα αὐτὸς ὁ Θουκυδίδης ἔλαβεν, εἰς ἄλλας τινὰς περιστάσεις, ἀφορμὴν ν' ἀποδείξῃ ὅποσον ἐσφαλμένοι ἦσαν πολλάκις αἱ τοιαῦται γενικαὶ

Ὁ Ἐκτωρ ἀποχαιρετίζει τὴν Ἀνδρομάχην, ὁ Πάρις καὶ ἡ Ἑλένη
(Ἀθηναϊκὸν ἀγγεῖον τῆς 5' ἑκατονταετηρίδος π.Χ.)

πεποιθήσεις. Ἀ.χ. ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ γενικῆ πεποιθήσις ἐπεκράτει ἐν Ἀθήναις ὅτι πρεσβύτερος υἱὸς τοῦ πρὸ ἑκατὸν ἐτῶν ἀκμάσαντος τυράννου Πεισιστράτου ἦτο ὁ Ἴππαρχος καὶ ὄχι ὁ Ἰππίας· ἐνῶ ὁ Θουκυδίδης, ἐξετάσας ἀνθρώπους οἷτινες ἠδύναντο νὰ γνωρίζωσι προσωπικῶς τοὺς παῖδας τοῦ Πεισιστράτου καὶ πρὸς τούτοις στήλην ἐν τῇ ἀκροπόλει ἀναφέρουσαν τὰ ὀνόματα αὐτῶν, ἀπέδειξεν ὅτι πρεσβύτερος υἱὸς τοῦ τυράννου ἦτο ὁ Ἰππίας καὶ ὄχι ὁ Ἴππαρχος. Ἐξ οὗ γίνεται πρόδηλον ὅτι καὶ περὶ πραγμάτων ὄχι παλαιῶν ἠδύναντο νὰ ἐπικρατῶσιν ἡμαρτημένοι γενικαὶ πεποιθήσεις. Ἄρα ὁ τρωικὸς πόλεμος, ὅπως διηγεῖται αὐτὸν ὁ Θουκυδίδης, εἶναι μὲν πιθανός, ἴσως ἐγένετο τῶνόντι, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς γεγονός βέβαιον καὶ ἀναμφισβήτητον, κατὰ τοὺς κανόνες τῆς ἱστορικῆς ἐπιστήμης. Τοῦτο δὲ τόσῳ ὀλιγώτερον ὅσῳ ἄπειροι διαφωνοῦσι ἐπικρατοῦσι περὶ τῆς ἐποχῆς εἰς ἣν ἀποδίδεται. Ὁ Ἡρόδοτος, ὅστις ἤκμασε μικρὸν πρὸ τοῦ Θουκυδίδου, ἐν τῇ αὐτῇ πέμπτῃ πρὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδι, προσδιορίζει πού τὸ γεγονός τοιοῦτοτρόπως ὥστε οἱ γάλλοι χρονολόγοι, οἷτινες ἐδέχθησαν τὴν γνώμην αὐτοῦ, ἀνάγουσι τὴν ἄλωσιν τῆς Τροίας εἰς τὸ 1270 ἔτος πρὸ Χριστοῦ· ἂν καὶ ὁ αὐτὸς Ἡρόδοτος ἀντιφάσκει ἀλλαχοῦ δις εἰς τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ πρώτου χωρίου. Κατὰ δὲ τὸν πάριον χρονολογικὸν πίνακα, τὸν ἀνευρεθέντα εἰς Σμύρνην κατὰ τὴν ΙΖ' ἑκατονταετηρίδα, τὸ γεγονός μετατίθεται εἰς τὸ 1209 ἔτος· κατὰ δὲ τοὺς ἀλεξανδρινοὺς χρονολόγους, Ἐρατοσθένην καὶ Ἀπολλόδωρον, εἰς τὰ ἔτη 1184 ἢ 1183. Καὶ ἄλλοι δὲ πλείστοι, οἷοι ὁ Ἐφορος, ὁ Φάνιας, ὁ Τίμαιος, ὁ Κλείταρχος, ὁ Δοῦρις, ὁ Καλλίμαχος, ὁ Δημόκριτος, ὁ Ἰσοκράτης, ἔχουσιν ἕκαστος ἰδίαν καὶ ἐνίοτε διπλὴν ἢ τριπλὴν χρονολογίαν· ἐξ ὧν ἡ μὲν τοῦ Τιμαίου ἀνατρέχει μέχρι τοῦ 1343 π.Χ., ἡ δὲ

